

ЗАПОРОЖАН Н.В., ст. гр. МО-11м,
ШЕХМАН В.В., ст. гр. МО-09а
Наук. кер.: Заглада Р.Ю., к.е.н., доц.,
Автомобільно-дорожній інститут ДонНТУ,
м. Горлівка

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ВУГЛЕВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ШАХТ ДП "АРТЕМВУГІЛЛЯ")

Проведено аналіз фінансового стану шахт ДП "Артемвугілля" з використанням методик визначення інтегрального Z-показника рівня загрози банкрутства та виділено основні принципи, на яких повинна базуватися модель діагностики банкрутства вітчизняних підприємств.

Актуальність. В сучасних умовах господарювання значна частина промислових підприємств України знаходиться в кризовому або передкризовому стані. В таких умовах особливо актуальним постає питання якісної діагностики ймовірності банкрутства, яка б могла достовірно і, що особливо важливо, своєчасно ідентифікувати негативні тенденції у фінансово-господарській діяльності підприємства та попередити ризик банкрутства підприємства.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад визначення ймовірності банкрутства внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені економісти, як Е. Альтман, І. Балабанов, У. Бівер, В. Ковальова, Р. Ліс, Г. Савицька, Р. Сайфуллін, Г. Спрінгейт, Дж. Таффлер, Д. Фулмер та ін.

Вітчизняними та зарубіжними вченими зроблено значний внесок у дослідження питань визначення банкрутства. Разом із тим слід відзначити, що ще існують теоретичні, методичні та практичні питання, які потребують подальшого розвитку та удосконалення. До таких питань слід віднести відсутність єдиної методики прогнозування банкрутства, яка б була адаптована до вітчизняних умов господарювання.

Мета дослідження. Аналіз існуючих моделей прогнозування банкрутства підприємства та визначення їх недоліків при застосуванні на вітчизняних вуглевидобувних підприємствах.

Основна частина. Для визначення інтегрального показника ймовірності банкрутства застосовується метод дискримінантного аналізу. Цей метод базується на емпіричному дослідженні фінансових показників значної кількості підприємств, певна частка яких збанкрутіла, а решта – успішно функціонує в умовах ринкового середовища. В зарубіжній практиці існує багато методик визначення інтегрального Z-показника рівня загрози банкрутства, серед яких особливо необхідно відзначити наступні: модель Альтмана [1], модель Таффлера [2], модель Фулмера [2], модель Спрінгейта та модель Ліса [3].

Таблиця

**Аналіз фінансового стану шахт ДП «Артемвугілля» за моделями
прогнозування банкрутства**

Найменування шахти	Модель	Значення показників за роками			
		2008	2009	2010	2011
Шахта ім. В.І. Леніна	Двофакторна модель Альтмана	-0,9981	-0,6679	-0,8619	-0,4553
	П'ятифакторна модель Альтмана	0,7163	-0,0602	0,4759	0,0064
	Модель Тафлера	0,3154	0,1952	0,2564	0,2135
	Модель Фулмера	1,6378	2,7160	3,1492	12,4250
	Модель Спрингейта	7,0015	6,8029	7,9307	6,6643
	Модель Ліса	0,0172	0,0197	0,0245	0,0212
Шахта ім. М.І. Калініна	Двофакторна модель Альтмана	-0,1924	0,1998	-0,0504	0,3219
	П'ятифакторна модель Альтмана	15,1335	-1,2872	-0,6881	-1,7298
	Модель Тафлера	0,2914	0,1579	0,2803	0,1963
	Модель Фулмера	-1,5127	-2,9521	-1,2050	-3,4789
	Модель Спрингейта	2,9727	1,0166	4,7813	0,9375
	Модель Ліса	-0,0449	-0,1049	-0,0584	-0,1231
Шахта ім. К.А. Румянцева	Двофакторна модель Альтмана	-1,2768	-0,7475	-0,8795	-0,4178
	П'ятифакторна модель Альтмана	1,0180	-0,4433	-0,0674	-0,8118
	Модель Тафлера	0,4637	0,1959	0,2183	0,1252
	Модель Фулмера	1,4892	0,2971	0,4827	0,9366
	Модель Спрингейта	5,6507	5,2219	6,0225	4,9820
	Модель Ліса	-0,0022	-0,0264	-0,0238	-0,0553
Шахта ім. А.І. Гайового	Двофакторна модель Альтмана	-0,8247	-0,5631	-0,6616	-0,4204
	П'ятифакторна модель Альтмана	1,5680	-0,2780	0,7123	-0,1691
	Модель Тафлера	0,7241	0,3659	0,3747	0,1850
	Модель Фулмера	3,4678	3,2301	3,1764	5,2025
	Модель Спрингейта	2,5450	3,4540	3,9938	3,5121
	Модель Ліса	0,0058	-0,0032	-0,0064	-0,0030

Проведемо аналіз фінансового стану шахт вуглевидобувного державного підприємства ДП «Артемвугілля» з використанням зазначених моделей прогнозування банкрутства. У даний час в об'єднання входять 4 шахти: шахта ім. М.І. Калініна, шахта ім. В.І. Леніна, шахта ім. К.А. Румянцева та шахта ім. А.І. Гайового. Результати розрахунку моделей банкрутства зведемо в таблицю.

Виходячи з даних таблиці можна стверджувати, що за моделями Альтмана шахти, що входять до складу ДП «Артемвугілля» знаходяться на межі банкрутства з 80% вірогідністю. За моделлю Тафлера досліджувані підприємства у 2008 році мали непогані довгострокові перспективи, тоді як значення інтегрального показника 2010 та 2011 року не потрапляють в область визначення. Шахта ім. М.І. Калініна за моделлю Фулмера потерпає від банкрутства, тоді як інші шахти мають дуже завищені оцінки результуючого показника за період з 2008 по 2011 рік. За моделлю

Спрингейта були отримані завищені оцінки результуючих показників, які вказують на ефективність роботи підприємств, хоча досліджувані підприємства характеризуються нестійким фінансовим станом і неплатоспроможністю. Модель Ліса вказує на велику вірогідність банкрутства.

Висновки. Використовуючи наведені моделі, не можна надати однозначної відповіді щодо фінансового стану вуглевидобувних підприємств Донбасу, оскільки отримані показники не враховують галузевої і регіональної специфіки функціонування суб'єктів економіки.

Для забезпечення більшої об'єктивності результатів, модель діагностики банкрутства вітчизняних підприємств повинна базуватися на наступних принципах:

необхідність поєднання в процесі аналізу кількісних та якісних критеріїв, які сигналізують про потенційну загрозу фінансовому стану суб'єктів господарювання;

врахування особливостей розвитку економічних циклів у певній галузі при визначенні індикаторів кризових явищ на підприємстві;

узагальнення світового досвіду в розробці методичного інструментарію діагностики фінансової стійкості і його адаптація до умов діяльності та інформаційного забезпечення вітчизняних підприємств;

комплексний інтегральний підхід до оцінки фінансового стану підприємства, що зазнало фінансових ускладнень у своїй діяльності.

Розробка моделей прогнозування фінансового стану підприємства необхідна для коригування генеральної фінансової стратегії із забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, а також для оцінки його можливостей у перспективі.

Бібліографічний список

1. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 556 с.
2. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с.
3. Буряк П.Ю. Фінансово-економічний аналіз / П.Ю. Буряк, М.В. Римар, М. Т. Бець. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 528 с.